

ВИКЛАДАННЯ ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ЛІКІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ролік-Аттіа С. М., Пімінов О. Ф., Файзулін О. В.

Кафедра загальної фармації та безпеки ліків

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації

Національного фармацевтичного університету

м. Харків, Україна

sweetrol@ukr.net

Вступ. На сучасному етапі розвитку системи охорони здоров'я все більш актуальною стає концепція відповідального самолікування, що обумовлено цілою низкою об'єктивних причин та має певні переваги. Прямим наслідком цієї тенденції стає зростання ролі провізора / фармацевта в якості спеціаліста, який забезпечує фармацевтичну опіку хворих, що лікуються самостійно. В умовах, коли лікування здійснюється без кваліфікованого нагляду з боку лікаря, найбільшої гостроти набуває проблема мінімізації можливих терапевтичних ризиків. Таким чином, з точки зору концепції відповідального самолікування роль «першостольника» можна визначити як роль партнера пацієнта, який спираючись на свою освіту, досвід, спеціальні знання та навички повинен контролювати його дії та рішення й корегувати, у разі необхідності, процес лікування з метою забезпечення ефективного застосування лікарських препаратів та мінімізації ризиків, що існують. При цьому провізор / фармацевт в жодному випадку не заміщує функції лікаря, а діє виключно у межах своєї компетенції і, в разі виявлення такої необхідності, зобов'язаний спрямовувати хворого до лікаря.

Отже, для слухачів системи післядипломної освіти, які здійснюють свою професійну діяльність у закладах аптечної мережи, лікувально-профілактичних установах, особливо актуальними є навички та вміння з

ситуаційних питань, що присвячені здійсненню фармацевтичної опіки та безпечному застосуванню лікарських препаратів у рамках концепції відповідального самолікування.

Мета дослідження. Визначити початковий рівень знань з питань безпеки застосування лікарських засобів, а також рівень зацікавленості слухачів в поглибленні знань з цієї тематики, для подальшого відображення у програмах циклів підвищення кваліфікації, що проводяться кафедрою, найбільш сучасних тематик з цього напрямку.

Методи дослідження. Нами використовувався метод тестового контролю початкових знань, а також метод інтерв'ювання контингенту слухачів циклів підвищення кваліфікації для визначення рівня зацікавленості з низки питань безпеки лікарських препаратів.

Результати дослідження. Питання з безпеки ліків представлені у програмах циклів тематичного удосконалення, що розроблені кафедрою, для фармацевтів ТУ-2 «Актуальні питання діяльності спеціаліста фармації в сучасних умовах господарювання» та провізорів ТУ-8 «Організаційні- та загальнофармацевтичні аспекти діяльності спеціалістів фармації в сучасних умовах». Тому саме на цих циклах проводилось опитування, яке показало, що більшість провізорів та фармацевтів, навіть на керівних посадах, проводять основний час професійної діяльності в якості першостольника. Отже вони показали високий рівень зацікавленості в поглибленні своїх знань та удосконаленні практичних навичок у сфері фармацевтичної опіки та безпеки ліків, враховуючи недостатній рівень базових знань.

З метою підвищення рівня професійної підготовки та оптимізації роботи «першостольника» шляхом формування відповідних компетенцій, тематичне наповнення циклів підвищення кваліфікації має розширюватися за рахунок блоків інформаційного матеріалу прикладного характеру, що присвячені питанням безпеки лікарської терапії та торкаються наступних проблем:

– загальні питання безпеки застосування лікарських засобів: фактори, що впливають на безпечність фармакотерапії та способи корекції ускладнень медикаментозної терапії;

– побічна дія лікарських засобів та способи корекції ускладнень фармакотерапії;

– вплив супутньої патології на ефективність та безпечність фармакотерапії;

– негативні аспекти взаємодії ліків та проблема несумісності;

– вплив їжі та напоїв на ефективність та безпечність фармакотерапії;

– фармакобезпека при лікуванні хворих різних вікових груп;

– фармакобезпека при лікуванні хворих під час вагітності та в період лактації.

Важливим елементом роботи в цьому напрямку є також розробка сучасного та якісного методичного забезпечення. В рамках цієї роботи розроблені методичні рекомендації, підібраний наочний матеріал, проводиться мультимедійний супровід, а також вирішення практичноорієнтованих завдань, вправ та ситуацій, що виникають в практичній діяльності спеціаліста фармації, вирішення тестових завдань.

Висновки. Стрімкий розвиток фармацевтичної галузі передумовлює постійне удосконалення у спеціалістів фармації професійних знань та вмінь, в першу чергу, з питань фармацевтичної опіки та безпеки лікарських засобів. Все вищевикладене підкреслює необхідність подальшого удосконалення вже існуючих програм та методичного забезпечення циклів тематичного удосконалення та передатестаційних циклів, а також розробки нових програм з більш широким висвітленням питань, які є найбільш значущими для професійної діяльності спеціаліста фармації.

Перелік літератури

1. Білай І. М. Впровадження викладання фармацевтичної опіки провізорам-інтернам / І. М. Білай, Є. О. Михайлюк, М. П. Красько та ін. //

Науковий огляд. – 2016. – Т. 3, № 24. – Режим доступу:
<https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/829>

2. Клименко В. І. Сучасні методи інтенсифікації навчального процесу провізорів загального профілю з клінічної фармації / В.І. Клименко // Архів клінічної медицини. – 2013. – №1 (19). – С. 110-112.

3. Лікарська взаємодія та безпека ліків : посібник / Л.Л. Давтян, Г.В. Загорій, Ю.В. Вороненко та ін. : за заг. ред. Л.Л. Давтян, Г.В. Загорія, Ю.В. Вороненка, Р.С. Коритнюк, Г.М. Войтенко. – К. : ЧП «Блудчий М.І.», 2011. – 744 с.

4. Проблеми викладання фармакотерапії на курсах підвищення кваліфікації провізорів / І. М. Білай, О. В. Гетало, М. П. Красько та ін. // Науковий огляд. – 2015. – Т. 4, № 14. – Режим доступу:
<https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/issue/view/27>

5. Фармацевтична опіка: роль спеціалістів в Україні / К. Горбунова // Щотижневик Аптека. – 13 березня 2017, № 9 (1080). – Режим доступу:
<https://www.apteka.ua/article/400603>